Məhərrəmov V. Surxayın zəfər yolu // Azərbaycan : - 2024. - 15 dekabr. - **№ 277**. - S. 7.

Hansısa bir səbəbdən baş vermiş müharibələrin qəhrəmanları olur. Tarix onları əbədi olaraq öz səhifələrində qoruyub saxlayır. Bəzən müharibələr bu qəhrəmanlarla tanınır, xatırlanır. İkinci Qarabağ müharibəsində zabit və əsgərlərimiz torpaqlarımızın azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə böyük hünər və qəhrəmanlıqlar göstərdilər. Adı həmişə hörmətlə çəkilən bu cəsur oğullar müharibənin qəhrəmanları oldular. Onlardan biri də Cəbrayıldan Şuşayadək şərəfli döyüş yolu keçmiş kapitan Surxay Əbdül Noçuyevdir.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsində xüsusi xidmətlərinə və işğal olunmuş ərazilərin azad edilməsi zamanı göstərdiyi fədakarlığa, igidliyə görə kapitan Surxay Əbdül oğlu Noçuyevə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 9 dekabr 2020-ci il tarixli sərəncamı ilə ölümündən sonra "Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı" adı verilib. Cəsur zabit göstərdiyi igidliyə görə həm də "Vətən uğrunda", "Qubadlının azad olunmasına görə", "Şuşanın azad olunmasına görə" və "Füzulinin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunub.

Surxay Aprel döyüşlərində də böyük cəsarət göstərib

Surxay sadə, sadə olduğu qədər də şərəfli bir ömür yolu keçib. Öyrənirik ki, o, 1988-ci il dekabrın 19-da Zəngilan rayonunun Məmmədbəyli kəndində dünyaya göz açıb. 1995-2003-cü illərdə Bakı şəhərindəki Səttar Bəhlulzadə adına Xarici Dillər Təmayüllü Gimnaziyada təhsil alıb. Gələcəkdə zabit olmaq arzusu ilə 2003-cü ildə Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyə qəbul olub. Üç il ərzində burada gündəlik dərslərlə yanaşı, hərbi biliklərə, silahların sirlərinə yiyələnib. 2006-cı ildə imtahanlarda yüksək nəticələr göstərərək Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinə (indiki Heydər Əliyev Hərbi İnstitutu) qəbul olub, bu ona hərbi təhsilini artırmaq üçün geniş imkanlar açıb. 2011-ci ildə gənc zabit taqım komandiri kimi cəbhə bölgəsində yerləşən hərbi hissədə xidmətə başlayıb. Gələcəyin qəhrəmanı Surxay Noçuyev 2016-cı ildə ordumuzun uğurları ilə başa çatmış Aprel döyüşlərində iştirak edib və böyük hünər göstərib.

Vətəni, torpağı canından da əziz tutan zabit Surxay Noçuyev 2020-ci il sentyabrın 27-də erməni təxribatı nəticəsində başlanan İkinci Qarabağ müharibəsində həmişə ön sıralarda vuruşub. Onun döyüş yolu Cəbrayıldan başlayıb Füzulidən, qoynunda doğulduğu Zəngilandan, Qubadlıdan, Xocavənddən və Şuşadan keçib. Əks-hücum əməliyyatlarında fəal iştirak edən gənc zabit düşmənin çoxsaylı canlı qüvvəsini və döyüş texnikalarını məhv edib. Tabor komandiri kimi üzərinə düşən döyüş tapşırıqlarını cəsarətlə yerinə yetirib. Son döyüşü noyabr ayının 9-da Şuşa şəhəri ətrafında olub, döyüş tapşırığını yerinə yetirərkən qəhrəmancasına şəhidlik zirvəsinə yüksəlib.

Doğmalarına iki övladı yadigar qalıb: Uğur və Fidan

Daim ehtiramla xatırlanan cəsur zabit Surxay Noçuyevin Vətən uğrunda döyüşdüyü günlərdə qız övladı dünyaya gəlir. Atasının arzusuna uyğun olaraq körpənin adını Fidan qoyurlar. Surxaydan iki balası yadigar qalıb: Uğur və Fidan. Onlar atalarının qəhrəmanlığı ilə fəxr edib öyünürlər.

Həyat insanları qəhrəmanlığa bir günün, bir anın içində hazırlamır. Bunun üçün illərin keçməsi və əlverişli mühitin yaranması gərəkdir. Təkcə qəhrəman kimi yox, elə insanın cəmiyyətdə bir şəxsiyyət kimi böyüməsində ailənin rolu əvəzsizdir. Ailədən sonra isə təhsil, həmçinin başqa amillər insanın, cəmiyyət, dövlət və Vətən üçün gərəkli bir şəxsiyyət kimi formalaşmasına müsbət təsir göstərir. Surxay Noçuyev yaşadığı qısa ömründə bütün bu mərhələlərdən uğurla keçərək Vətən, dövlət və cəmiyyət üçün layiqli övlad kimi böyüyüb.

Vətən müharibəsinin qəhrəmanı cəsur zabit Surxayın 32 illik şərəf dolu ömür yolunu səhifə-səhifə vərəqləmək üçün atası Əbdül Noçuyevlə görüşüb söhbət etdik. O dedi: "Elmə, biliyə marağı olduğuna görə Surxay orta məktəbdə dərslərini yaxşı oxuyur, əla qiymətlər alırdı. Bu biliklə o, istənilən ali məktəbə qəbul ola bilərdi. Amma Surxay hərbi sahəni seçdi, zabit olmağı qərara aldı. Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbini bitirib zabit rütbəsi alanda onun sevinci yerə-göyə sığmırdı. Surxay böyük Zəfərimizin ilk qığılcımı olan Aprel döyüşlərinin də iştirakçısı olmuşdu. Dörd gün davam edən gərgin döyüşlərdə kifayət qədər təcrübə qazanmışdı. Bu döyüş həm də ordumuzun gücünü düşmənə göstərmişdi. Surxay həmişə söhbətlərində ordumuzun daim artan gücündən, qüdrətindən danışardı. Deyərdi ki, biz gec-tez belə güclü ordu ilə torpaqlarımızı erməni işğalçılarından azad edəcəyik. Zaman keçdi və hər şey oğlumun dediyi kimi oldu. Gündən-günə güclənən Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin sərkərdəliyi altında 44 gün ərzində Ermənistan silahlı qüvvələrini diz çökdürərək 30 ilə yaxın işğalda qalmış torpaqlarımızı qəsbkarlardan azad etdi. Surxay da digər qəhrəmanlar kimi Zəfərlə başa çatan bu döyüşlərin ön sıralarında getdi. Müdafiəsinə qalxdığı torpaq uğrunda şirin canını əsirgəmədi..."

Müharibə xəbəri gəldi

Qəhrəmanın atası bu yerdə susub fikrə gedəndən sonra Surxayla olan son görüşünü xatırladı: "Müharibə başlamazdan əvvəl, sentyabrın 2-də Surxay ailəsini şəhərə gətirmişdi. Özü də üç-dörd gün qaldı. Uşaqları gətirib bizim yanımızda qoydu. Kim bilir, bəlkə də ermənilərin törətdiyi təxribatlardan müharibənin başlayacağını hiss etmişdi. Bu barədə ondan soruşanda susub heç nə demədi. Ümumiyyətlə, müharibə barədə ondan nəsə soruşanda söhbətin səmtini başqa istiqamətə dəyişib deyirdi ki, narahat olmayın, əgər müharibə başlasa, düşmən qarşımızda dayana bilməyəcək. Cəbhə bölgəsinə qayıdanda özüm onu yola saldım. Sağollaşıb ayrılarkən ata-bala qucaqlaşıb öpüşdük. Əvvəllər onu yola salanda Surxay məni bir dəfə öpərdi. Amma bu dəfə oğlum məni bir neçə dəfə öpüb dedi ki, ata, özündən muğayat ol. Baxdım ki, bu görüş əvvəlki görüşlərə oxşamır. Beləcə, ata-bala

kövrək hisslərin təsiri altında sağollaşdıq. Həmin anlarda heç ağlıma gəlməzdi ki, bu, mənim övladımla son görüşüm olacaq..."

Cəsur zabitin atası sözünə davam edərək deyir ki, cəbhə bölgəsinə qayıdandan iki-üç gün sonra Surxay zəng vurub dedi ki, üstündə jetonum olan boyunbağım evdə qalıb. Baxsanız görəcəksiniz, üzərində adım da yazılıb. O, bir növ mənim kimliyimdir. Onu Beyləqan istiqamətinə gələn taksilərdən biri ilə göndərin. Elə həmin gün onun dediyini yerinə yetirdim.

Surxayın müharibənin başladığını bildirən qəfil zəngini Əbdül Noçuyev indiki kimi xatırlayır: "27 sentyabr səhər saat 6-da Surxaydan zəng gəldi. Bu qəfil zəng məni silkələdi. Ümumiyyətlə, vaxtsız vurulan zənglərdən çox narahat oluram. Telefonu götürüb çölə çıxdım ki, uşaqlar səsimə yaxudan oyanmasın. Salamlaşandan sonra dedi ki, gözlədiyimiz gün gəlib çatdı. Soruşdum ki, nə olub? Çox təmkinlə cavab verdi ki, artıq Qarabağ uğrunda müharibə başlayıb və biz döyüşlərdə ermənilərin dərsini verəcəyik. Dedim ki, bala, mən sənin bacarığına da, ordumuzun gücünə də inanıram. Sizə uğurlar, zəfərlər arzulayıram. Özündən muğayat ol". Dedi ki, narahat olma, gücümüzlə, qəhrəmanlığımızla qısa müddətdə düşməni diz çökdürüb torpaqlarımızı işğaldan azad edəcəyik. Surxayın təskinlik dolu sözlərindən xeyli rahatlandım, eynim açıldı, ürəyimə dolan şübhələr dağıldı. Səsimi eşidən həyat yoldaşım Mehriban xanım, balaca oğlum Əfqan da həyətə çıxdılar. Həyəcanla məndən nə olduğunu soruşdular. Heç nəyi onlardan gizlətmədim, asta səslə müharibənin başladığını bildirdim.

Ata Şuşanı azad etmiş,Zəfər qazanmış oğlunu öpüb bağrına basmağa hazırlaşırdı

Surxayın döyüşlərə atıldığı gün - 27 sentyabr 2020-ci ildə onun qız övladı dünyaya göz açır. Qəhrəmanın atası həmin xoş günü xatırlayaraq dedi ki, oğlumun səhər-səhər müharibə xəbəri verməsi bizi bir az narahat etsə də, axşamayaxın eşitdiyimiz xəbərə sevindik. Surxayın qız övladı dünyaya gəldi. Uşağın müharibənin başladığı gün doğulması da xoş bir təsadüf idi. Surxay mənə əvvəlcədən demişdi ki, dünyaya göz açacaq qızımın adını Fidan qoymuşam. Yəqin ki, sən də buna etiraz etməzsən. Mən bu məsələyə qarışmadığımı bildirdim. Dedim ki, Surxay, övlad sənindir. Adını nə istəsən qoya bilərsən. Oğlun doğulanda adını biz Uğur qoymuşduq. Fikiləşmişdik ki, qoy ilk nəvənin dünyaya gəlişi uğurlu-xeyirli olsun.

Fidanın qırxı çıxan gün isə Surxay düşmən gülləsinə tuş gəlmişdi. Döyüşlərə yollanandan sonra Surxay ara-sıra zəng vurur, qazandıqları zəfərlərdən xəbər verir, azad etdikləri kənd və şəhərlərin adlarını söyləyirdi. Danışanda səsində heç bir həyəcan hiss olunmurdu. Arada zəngi gəlməyəndə güman edirdik ki, yəqin vuruşduğu yerdə şəbəkə zəifdi, ya da heç onun danışmağa vaxtı yoxdu. Artıq Ermənistan ağ bayraq qaldırıb təslim olmuş, döyüşlər dayanmışdı. Amma Surxaydan zəng gəlmirdi.

Xalq Zəfər bayramını qeyd etmək üçün şəhərin küçələrinə axışırdı. Biz də camaata qoşulub Surxayın da qəhrəmanlıq göstərdiyi müharibənin Zəfərini qeyd edirdik. Nə qədər şənlənib gülsək də, içimizdə Surxaydan nigarançılıq dolaşırdı. Onunla sonuncu dəfə noyabrın 1-də danışmışdıq. İmkanımız çatan yerlərlə əlaqə saxlasaq da, ondan xəbər tuta bilmirdik. Bu bizi üzüb əldən salırdı. Bacım oğlu, məşhur kamança ustası Elnur Əhmədova zəng vurub dedim ki, bəlkə sən dost-tanışlarının vasitəsilə Surxaydan bir xəbər alasan. Sonralar öyrəndim ki, Elnur dostlarının vasitəsilə Füzuli istiqamətində hərbi prokurorluqda xidmət edən bir zabitlə əlaqə yaradaraq Surxayın şəhid olduğunu öyrənib. Amma bunu mənə deməyə dili gəlməyib. Böyük qardaşım Sərxeyilə məlumat verir. Sonra bütün qohumlar onlara yığışıb bu bəd xəbəri bizə necə çatdırmağı götür-qoy ediblər.

Surxayın atası köks ötürəndən sonra sözünə davam etdi: "Noyabrın 11-də axşam gördük ki, bacımgil, qohumlar bizə gəlirlər. Baxdıq ki, bu gəliş əvvəlki gəlişlərə oxşamır. Çünki onların çöhrələrindən kədər yağırdı. Doğmalarımızdan Surxayın şəhid olduğunu eşitdik. Bu kədərli xəbər bizi sarsıtdı, dünya başımıza fırlandı. Mən Şuşanı erməni işğalçılarından azad etmiş, düşmən üzərində Zəfər qazanmış övladımı öpüb bağrıma basmağa hazırlaşırdım. Övlad itirmək ağır, dözülməz dərddir. Yeganə təskinliyimiz o idi ki, Surxay Vətənin azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olmuşdu. Təəssüflər olsun ki, Surxay adını qoyduğu Fidan balasını görə bilmədi.

Qəhrəman oğulun atası olmaq çox qürurvericidir

Noyabrın 11-i də Əbdül Noçuyevin yaddaşında kədərli bir gün kimi qalıb. "Ata kimi çox kədərli bir gün yaşayırdım. Bir gözümüz Zəfər sevincinə gülür, bir gözümüz isə oğul itkisinə ağlayırdı. Xalqımızın sevinc içində qeyd etdiyi bu Zəfər bayramında oğlum Surxayın da qəhrəmanlıq payı var idi. Noyabrın 11-də axşam Surxayın cənazəsini evə gətirdilər. Ertəsi gün - oğlumu İkinci Şəhidlər xiyabanında torpağa tapşırdıq. Həmin gün Zəngilan və Suraxanı Rayon İcra hakimiyyətlərindən də nümayəndələr evimizə gəldilər, dərdimizə şərik oldular. Surxay dəfn olunanda oğlu Uğurun dörd yaşı var idi, qızı Fidanın isə qırxı yenicə çıxmışdı. Bizimlə bərabər Surxayın həyat yoldaşı Lalə xanımın da yaşadıqları çox ağır idi", - qəhrəmanın atası bildirdi. O, sözünə davam edərək dedi ki, həm dəfndə, həm də dəfndən sonra zabit yoldaşları gəlib dərdimizə şərik olur, dərin hüznlə başsağlığı verirdilər. Onlar Surxayın döyüşlərdə göstərdiyi igidlikdən, qəhrəmanlıqdan ürəkdolusu danışırdılar. Deyirdilər ki, onun qəhrəmanlığı komandanlıq tərəfindən layiqincə qiymətləndiriləcək. Doğrudan da, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə 9 dekabr 2020-ci ildə Surxaya "Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı" fəxri adı verildi. Oğlumun igidliyinə verilən layiqli qiymət ailəmizi çox sevindirdi, bizə xeyli təsəlli oldu.

Əbdül Noçuyev 2021-ci il oktaybrın 20-də - Zəngilan Şəhəri Günündə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva ilə görüşüb. Qəhrəmanın atası hələ də o günün xoş təəssüratları ilə yaşayır: "İlk dəfə

idi ki, Prezidentlə görüşürdüm. Əvvəlcə bir az həyəcanlı idim. Bu da səbəbsiz deyildi. Axı mən Azərbaycan Prezidenti, böyük şəxsiyyət İlham Əliyevlə görüşəcəkdim. Amma dövlət başçımızla görüşəndə həyəcanım bir an içində çəkildi. Çünki Prezident bizimlə çox səmimi ünsiyyət yaratdı. Bu səmimilik bir an içində bizim həyəcanımızı qəlbimizdən silib apardı. Dövlət başçımız bizimlə çox səmimi söhbət elədi. İki dəfə də kövrəldi. Bir dəfə mən danışanda, ikinci dəfə də məni qucaqlayanda. Bu kövrəlməkdə mən Prezidentimizin şəhid ailələrinə necə dərin hörmət və ehtiramını gördüm".

Ata oğlunun şəhid olduğu torpağa ayaq basa bilmədi...

Əbdül kişi 26 iyun 2022-ci ildə oğlunun uğrunda vuruşduğu və şəhid olduğu Şuşa şəhərinə gedib. Həmin səfəri xatırlayaraq dedi ki, oğlumun uğrunda şəhid olduğu o müqəddəs torpağı ziyarət etmək istəyirdim. Bu istəyim həyata keçdi. Yay günlərinin birində Şuşaya getdim. Qarabağın ruhumuzu oxşayan gözəl mənzərələri göz işlədikcə uzanıb gedirdi. Daşaltı kəndini keçəndən sonra qəlbimi sözə yatmayan, fikrə sığmayan çox qəribə hisslər bürüdü. Bizi müşayiət edən polkovnik Firuz Xəlilov Surxayın şəhid olduğu yeri uzaqdan da olsa mənə göstərdi. Təəssüf ki, həmin əraziyə çox yaxınlaşmaq mümkün deyildi. Bəlkə də belə daha yaxşı idi. Sözün açığı deyim ki, mən oğlumun şəhid olduğu yerin torpağına ayaq basıb tapdalamaq istəmirdim. Qorxurdum ki, bundan oğlumun ruhu narahat olar. Övladımın qanının töküldüyü yerə baxanda sanki bir anlıq Surxayın səsini eşitdim. Bu səs heç vaxt qulaqlarımdan getməyəcək.

Surxay döyüşlərdə gələcək nəsillərə nümunə olacaq qəhrəmanlıq göstərdi

Yolumuzu Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı Surxay Nocuyevin səkkiz il təhsil aldığı Səttar Bəhlulzadə adına Xarici Dillər Gimnaziyasından salıb bir vaxtlar ona dərs demiş müəllimlərlə görüşdük. İlk həmsöhbətimiz Surxayın ibtidai sinif müəllimi olmuş Şəcahan Ramazanova oldu. Qəhrəmanı xatırlayan müəllim dedi ki, üç il Surxaya dərs demişəm, ona bilikləri öyrətmişəm. Həmin günlər, həmin anlar həmişə gözlərim qarşısında canlı olaraq qalıb. Üstündən illər keçməsinə baxmayaraq, hər dəfə sinfə girəndə elə zənn edirəm ki, yenə də Surxayı görəcəm. Onun yaşıl gözlərindən kamillik, müdriklik və vətənpərvərlik yağırdı. Surxayın iti, ağıllı, zəkalı baxışları sanki ətrafdakılara "mən gələcəkdə qəhrəman olacam", - deyirdi. Şəhid olduğunu eşidəndə çox kədərləndik. Surxay kimi qəhrəmanlar heç vaxt unudulmayacaq. Məktəbdə oxuduğu illərdə o bizim qarşımızda ayaq üstə dayanardı, şəhid olandan sonra isə biz onun məzarı önündə ayaq üstə dayanıb qəhrəmanlığı, igidliyi qarşısında baş əyirik.

Almaz Abbasova qəhrəmanın təsviri sənət müəllimi olub. Həmin günlərdən söz açan Almaz xanım dedi: "Başqa fənlərlə yanaşı, Surxayın təsviri sənətə də böyük həvəsi var idi. Buna görə də bir-birindən maraqlı rəsmlər çəkərdi. Dərsin birində Birinci Qarabağ müharibəsindəki məğlubiyyətimizdən söz açdım. O illərdə tankımızın, topumuzun indikindən çox olmadığından danışdım. Bu məqamda

Surxay dedi ki, müəllim, bu gün bizə tank yox, "tank ürəkli" əsgərlər lazımdır. Bu sözləri eşidəndə onu qucaqlayıb bağrıma basdım. Özü də elə Vətənə "tank ürəkli" zabit oldu. Döyüşlərdə böyük igidlik, qəhrəmanlıq göstərdi".

Gimnaziyanın müəllimi Leyli Abbasova isə Surxaya beş il ərəb dilini öyrədib. Leyli müəllim həmin günlərdən söz açaraq dedi: "Surxay dərslərinə ən yaxşı cavab verən şagirdlərdən biri idi. O, təkcə yaxşı oxumağı ilə deyil, həm də nizam-intizamı, tərbiyəsi ilə də başqalarından seçilərdi. Hərəkətlərinə də, dediyi sözlərə də məsuliyyətlə yanaşardı. Hiss olunurdu ki, o, böyüyəndə tanınmış bir insan olacaq. Surxay 44 günlük Vətən müharibəsində gələcək nəsillərə nümunə olacaq qəhrəmanlıq göstərdi. Biz onun kimi cəsur qəhrəmanları heç vaxt unutmayacağıq".

Qəhrəman haqqında yazılmış kitablar

Almaz Hacıyeva Surxayın musiqi müəllimi olub. Gələcəyin qəhrəmanına musiqi tariximizdən dərs deyib, mənəvi dünyasını zənginləşdirib. "Surxay həm dərslərdə, həm də tədbirlərdə seçilən, sevilən şagirdlərdən biri idi. O, verilən şeirləri və mətnləri fərqli bir formada, ayrı bir vurğu ilə deməyə çalışırdı. Sanki bu kiçik mətnlərlə, şeir parçaları ilə düşmənə meydan oxuyurdu. Surxay vətənpərvər şagird idi", - deyə müəllim bildirdi.

Gimnaziyanın müəllimi Könül Süleymanova da bir zamanlar bu təhsil ocağında oxuyub. Qəhrəmanımız Surxay Noçuyevdən üç sinif aşağıda təhsil alıb. "Hər şeyi sanki indiki kimi xatırlayıram. Surxaydan üç sinif aşağıda oxusam da, tənəffüslər zamanı dəhlizlərdə tez-tez rastlaşardıq. Tədbirlərdə bir-birimizi görərdik. Onu həmişə yaxşı oxuyan şagird kimi başqalarına nümunə göstərirdilər. Döyüşlərdə şəhid olduğunu eşidəndə çox kədərləndik, çox təəssüfləndik. Surxayın gələcəyi hələ qarşıda idi. Ömrünün sabahkı illərində xidmətində daha da böyük uğurlar qazana bilərdi", - müəllim dedi.

Coğrafiya müəllimi Durna Tağıyeva Surxaya bu fənni sevə-sevə tədris edib. Durna xanım qəhrəmanı xoş hisslərlə xatırladı.

Yeni doğulan körpənin adını Surxay Noçuyev qoydular

Səttar Bəhlulzadə adına Xarici Dillər Gimnaziyasının direktoru Xəyalə Veyisova söhbətimizə qoşularaq dedi ki, Surxay Noçuyev kimi qəhrəmanlarla həmişə fəxr edəcəyik. Gimnaziyada qəhrəmanlara həsr olunmuş guşə düzəltmişik. Surxayın da şəklini ora qoymuşuq. Pedaqoji kollektiv olaraq biz də çalışırıq ki, şagirdlərimiz vətənpərvərlik ruhunda böyüsünlər.

Tanınmış yazıçı-publisist Ayaz İmranoğlu Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı Surxay Noçuyev haqqında "Son əmr" və "Komutan" adlı kitablar yazıb. Kitabların adı, tərtibatı elə ilk baxışdan oxucunun diqqətini çəkir. "Son əmr" kitabı publisist əsərdir. Müəllif bu kitabda demək olar ki, qəhrəmanın həyatını addım-addım "izləyib". Surxayın doğuluşundan həyatının son anına qədər ömür yolu bütün

təfərrüatı ilə kitabın səhifələrində ardıcıllıqla işıqlandırılıb. Kitabın son səhifələrində mətnə uyğun olaraq verilmiş şəkillər oxucunun marağını daha da artırır.

Qəhrəmana həsr olunmuş ikinci kitab - "Komutan" adlanır. Real hadisələrə güzgü tutan əsər roman janrında yazılıb. Elə ilk cümlələrdən müəllifin dilinin çox sadə, anlaşıqlı, bulaq suyu kimi dupduru olduğu aydın duyulur. Müəllif əsərində Surxay Noçuyevin obrazını həyatda olduğu kimi yaratmağa çalışıb.

Söhbətimizin sonunda qəhrəmanın atasından şad bir xəbər də eşitdik. Əbdül Noçuyev dedi ki, bu yaxınlarda yeni ailə həyatı qurmuş kiçik oğlu Əfqanın oğul övladı dünyaya göz açıb. Əfqan körpəyə qardaşının adını qoyub: Surxay Noçuyev. Sanki Surxay Noçuyev yenidən dünyaya gəlib. Qoy düşmən qəhrəmanımızı öldürdüyünə görə sevinməsin. Çünki Surxay Noçuyev kimi igidlərimizin sayı çoxdur. Yeni-yeni qəhrəman oğullar doğulur. İnanırıq ki, dünyaya yenicə göz açmış balaca Surxay da əmisi kimi qəhrəman olacaq.